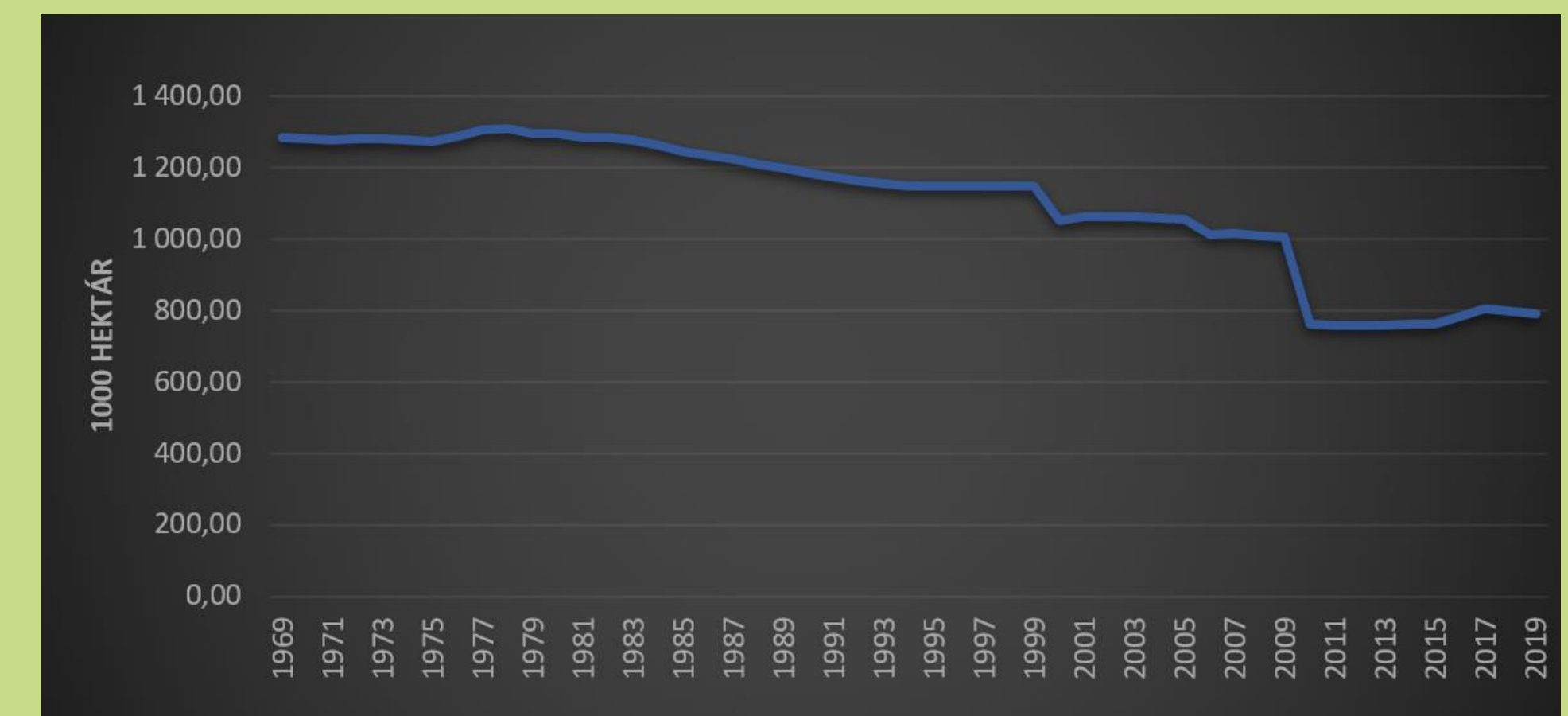

Zsembery Zita, Kemencei Zita, Danyik Tibor
Herman Ottó Intézet Nonprofit Kft.

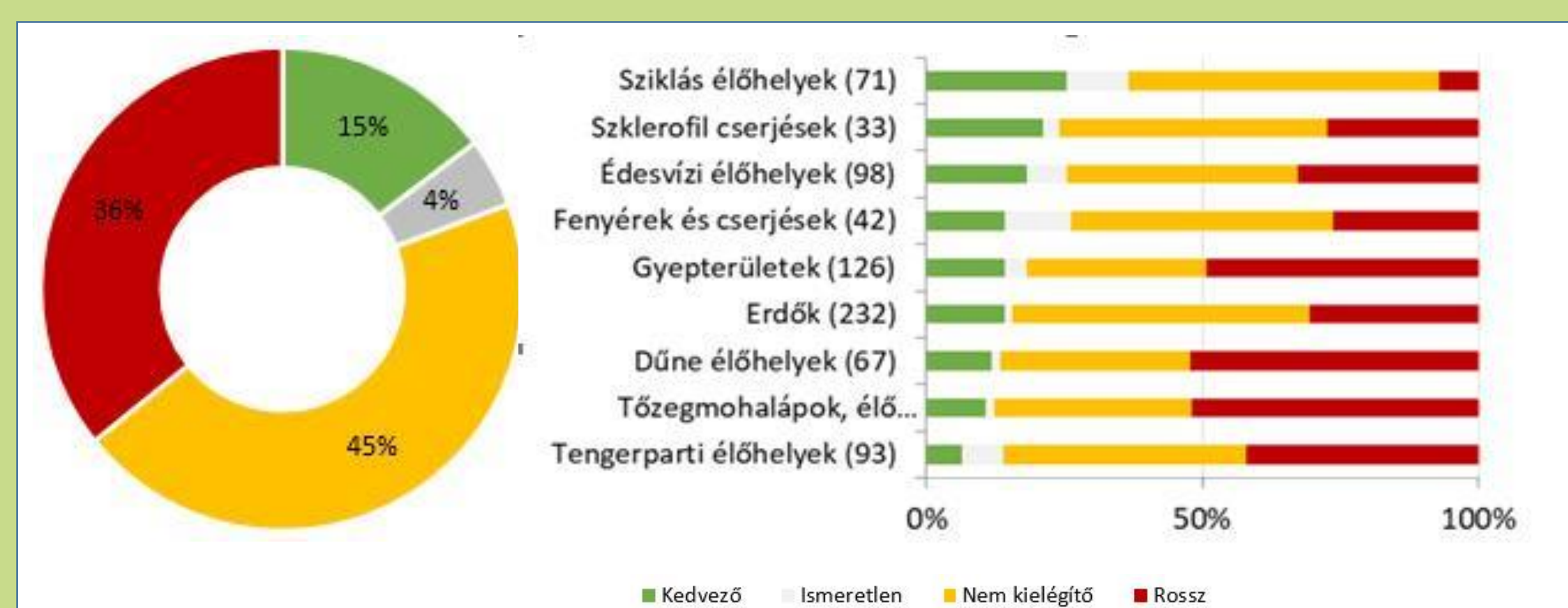
Háttér

Európában az emberi behatásra kialakult természetközeli füves területek igen jelentős értéket képviselnek, egyben az Unió legveszélyeztetettebb élőhelyei közé tartoznak. Európa mezőgazdasági területeinek mintegy egyharmadát borítják, és rendkívül változatosak mind kezelésük, mind biológiai sokféleségük szempontjából. Visszaszorulásuknak, illetve minőségvesztésüknek számos oka van: más földhasználati módok előtérbe kerülése, az intenzív gyepterületgazdálkodás bevezetése és térhódítása, a települések és infrastruktúrák fejlesztése, valamint a gyepes területek fragmentálódása, a legelő állatok létszámának visszaszorulása és a területek felhagyása.

Hazánkban hasonló tendenciák figyelhetők meg. Az elmúlt 20–25 évben tapasztalható a legelő állatállomány drasztikus csökkenése, továbbá az EU csatlakozás során bevezetett egyszerűsített területalapú támogatások kedvezőtlen hatására jelentősen lecsökkent a gyepes területek kiterjedése. A KSH adatai szerint ez az érték 2019-re 790 ezer hektár körül alakult, amelynek mintegy 60%-a a Natura 2000 hálózatba tartozik (KSH, 2019).

Gyepes területek kiterjedésének változása Magyarországon (KSH, 2019)

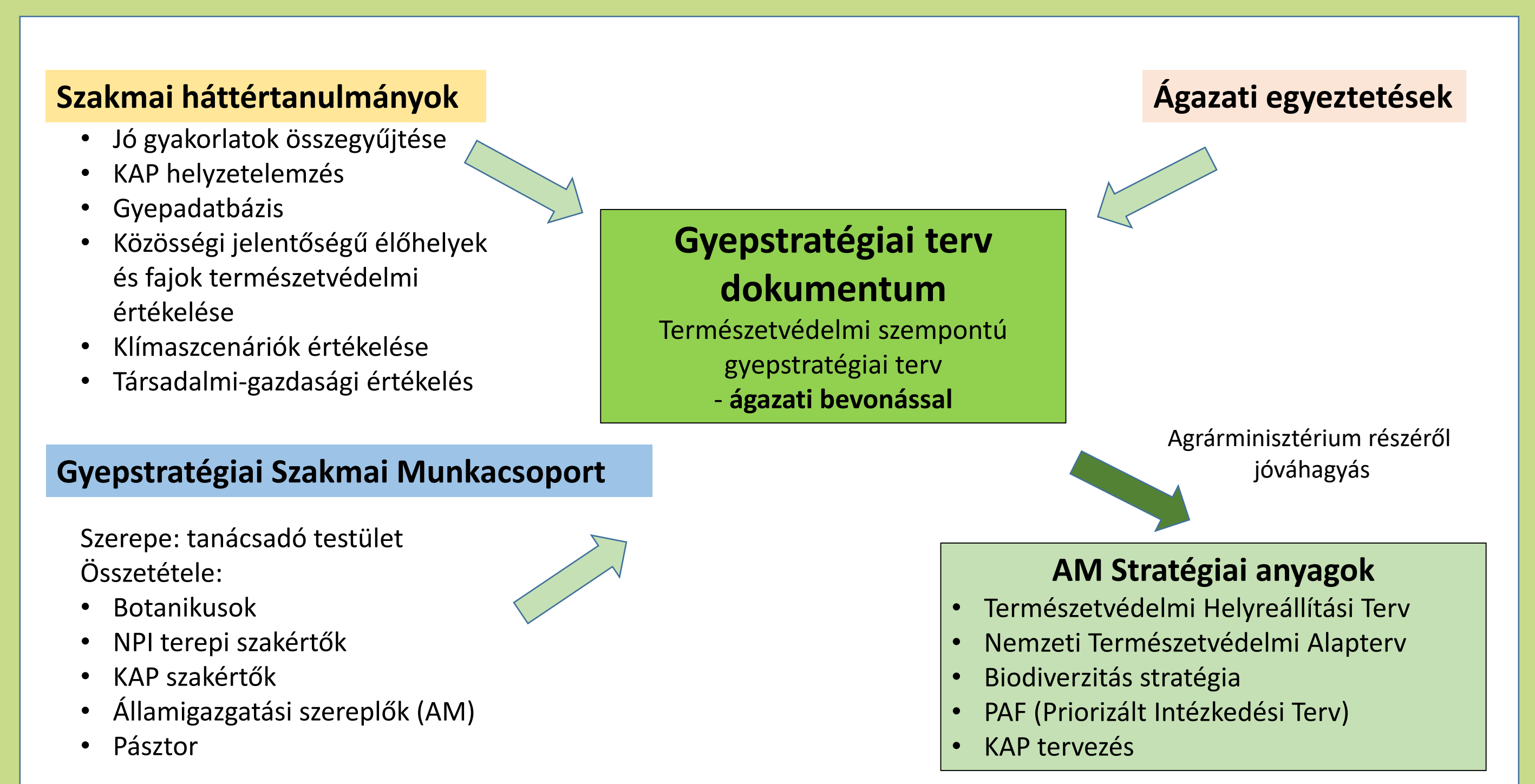

Az élőhelyek védelmi helyzete élőhelycsoportonként uniós szinten (2019)

Az EU élőhelyvédelmi irányelvnek (92/43/EGK irányelv) 17. cikke alapján történő országjelentések 2013–2018 közötti periódust felölelő értékelései alapján összeállított jelentés szerint a közösségi jelentőségű élőhelytípusok védelmi helyzete az előző évekhez képest nem javult. Az élőhelyek 36%-a „rossz”, 45%-a pedig „nem kielégítő” értékelést kapott. A rendkívül fajgazdag élőhelyeket magában foglaló gyepes területek is azok közé tartoznak, amelyekben a legmagasabb a „rossz helyzetű” értékelések aránya (49 %). A mezőgazdasági termelésben részt vevő, aktív kezelést igénylő gyepes területek a jelentés szerint különösen rossz helyzetben vannak (COM, 2020.).

A Gyepterületi Terv kidolgozásának fő lépései

A feladat megvalósításához számos háttér tanulmány készül, amelyekben a természetközeli gyep típusok természetvédelmi helyzetének vizsgálata mellett több lehetséges klímaszcenáriót, a társadalmi-gazdasági hajtóerőket, a KAP támogatási lehetőségeit egyaránt vizsgálják. Alapvető fontosságú a gyepes területek kiterjedésének, állapotának, illetve hasznosításának országos ismerete, amely kapcsán egy országos gyepadatbázis kidolgozására is készül javaslat. A munka szakmai támogatására megalakult a Gyepterületi Szakmai Munkacsoport, amely számos érintett szakterület szakértőiből áll, a botanikusoktól az államigazgatási szakértőig bezárólag. A munka fontos eleme az ágazatokkal történő egyeztetési folyamat megvalósítása, mivel a mezőgazdaság, a vízügy és a többi érintett ágazat egyeztetése szükséges a meghatározandó intézkedések végrehajtásához.

A gyepterületi terv kidolgozásának fő lépései

A Gyepterületi Tervvel kapcsolatos jövőbeli feladatok

A dokumentumban 2050-ig tartó időtávra terveznek a szakértők. A megalapozó dokumentumok eredményeinek felhasználásával, a fő célkitűzések és cselekvési irányok meghatározása számos szempontot figyelembe vevő komplex feladat, amelyet követnie kell az intézkedések meghatározásának is. Kiemelten szükséges kezelni a klímaváltozással kapcsolatos kihívásokat, továbbá az agrárökoszisztémák állapotának változását és az ezekhez kapcsolódó ökoszisztéma-szolgáltatások mennyiségét és minőségét.

Alapvető fontosságú a gazdálkodókkal történő együttműködés, mivel a természetközeli területhasználat nemcsak természetvédelmi érdek, de a gazdálkodók jövője, megélhetése is a természeti erőforrások hosszú távú fenntartható hasznosításán alapszik.

A Gyepterületi Tervnek szükséges illeszkednie az ágazat szempontjából fontos egyéb politikákhoz is, így a dokumentumot harmonizálni szükséges az EU természetvédelmi helyreállítási rendelet (EU 2024/1991 r.) alapján elkészítendő Országos Természet-helyreállítási Tervvel (OTHt). Ennek fő indoka - amellyel hogy a Gyepterületi Terv előkészítéseként előálló adatok hasznos bemenetek lehetnek a tervezési feladatok megalapozásához -, hogy a Gyepterületi Terv nem lehet hiteles szakpolitikai dokumentum, ha célkitűzései nincsenek összhangban az azzal párhuzamosan készülő OTHt-ban a gyepes élőhelyek és fajok kapcsán megfogalmazott célkitűzésekkel és feladatokkal.

Irodalom:

COM (2020): A természet állapota az Európai Unióban Jelentés az élőhelyvédelmi és a madárvédelmi irányelv által védett élőhelyek és fajok helyzetéről és trendjeiről a 2013–2018 közötti időszakban – Bizottsági jelentés (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0635&from=EN>)

KSH (2019): Földhasználat művelési ágak és gazdaságcsoportok szerint (1990–) (2019. 11.20.) http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_omf001a.html?lang=hu

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS (EU) 2024/1991 RENDELETE (2024. június 24.) a természet helyreállításáról és az (EU) 2022/869 rendelet módosításáról https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=OJ:L_202401991